

**TRANSCRIPT VAN DE ZITTING VAN DE PROVINCIALE STATENVERGADERING VAN PROVINCIALE STATEN
UTRECHT
d.d. 2 oktober 2024**

Aanwezig: de heer H. Adriani, (PvdA), mevrouw J. Batteau, (Partij voor de Dieren), de heer J. Beltman, (BBB), de heer S.A. Berlijn, (UtrechtNu!), mevrouw G. Bikker-Trouwborst (CDA), mevrouw A. Blekxtoon (Volt), de heer F. van Breukelen (Forum voor Democratie), de heer J. Breur, (SP), mevrouw M. van den Broek-Broek, (BBB), mevrouw O. Butterman, (Partij voor de Dieren), de heer ing. B.C. van den Dikkenberg, (SGP), de heer I. El Hamdaoui (GroenLinks), mevrouw M. van Elteren, (GroenLinks), mevrouw N. Flink, Utrecht (PvdA), de heer D. Gilissen, (VVD), mevrouw J.C.A.M. van Gilse, (VVD), mevrouw D. Ghijssels-Kerkhoff (BBB), de heer M. Harinck, (D66), de heer E. Hart (GroenLinks), mevrouw W.M.M. Hoek, (50PLUS), de heer R. Hossain, (VVD), de heer V.C. Janssen, (VVD), de heer A. de Jong, (Volt), mevrouw S. Kennedy-Doornbos, (ChristenUnie), de heer M. Koren (CDA), mevrouw O. De Man, (VVD), mevrouw J. Matser, (GroenLinks), de heer S. Nagtegaal, (UtrechtNu!), mevrouw A. Oude Luttikhuis, (BBB), de heer ing. D.A. Oude Wesselink, (GroenLinks), de heer P. Overkleeft, (D66), de heer E. Peer (VVD), mevrouw H.J. Rikkoert, (ChristenUnie), de heer A.J. Schaddelee, (ChristenUnie), de heer A. Travaille, (Partij voor de Dieren), de heer A. Verleun, Utrecht (BBB), de heer K. Vermaat (SGP), de heer E. Virginia, (GroenLinks), de heer J. Vogel, (BBB), mevrouw M. van de Vooren, (GroenLinks), de heer drs. E.A. Kamp(D66), mevrouw L.E. Veen (D66), mevrouw M. van der Velde, Utrecht (PVV), mevrouw L.M. Welschen-van der Hoek (CDA), de heer C. Westerlaken, Lopik (CDA), mevrouw ir. M. de Widt (D66),
Afwezig: mevrouw mevrouw J. Zagt-Lokhorst, (BBB), de heer M.C. Fiscalini, (UtrechtNu!)

Algemeen en opening

1. Opening

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u vragen om mag vragen om uw zetel in de Statenzaal in te nemen en aan onze gasten of zij een plekje op de publieke tribune willen opzoeken? Dames en heren, ik open de vergadering van Provinciale Staten van de provincie Utrecht en ik heet u allen van harte welkom bij deze Statenvergadering, in het bijzonder heet ik ook allen welkom die via de livestream onze vergadering volgen, maar zeker ook aan de goedgevulde publieke tribune, mensen die deze Statenvergadering willen volgen zijn van harte welkom. In het bijzonder geldt dat voor de gemeenteraad van Bunnik en vertegenwoordiging van het college van Bunnik, zie ik. Het is onze grote eer dat jullie gemeenteraad vandaag de gast van onze Staten is, dat jullie al een programma hebben gehad met een aantal Statenleden in het gebouw en vanavond getuigen kunnen zijn van een Statenvergadering hier in de provincie Utrecht. Van harte welkom. Dames en heren, ik heb een paar mededelingen. Ik begin met de mededeling dat op 18 september jongstleden de heer Buiting, Statenlid voor het CDA, van 2011 tot 2016 is overleden. Dames en heren, de tweede mededeling die ik heb, is dat, maar dat hebt u in de agenda kunnen zien, de vergadering van Provinciale Staten deze keer over twee avonden is verdeeld. Vanavond zullen wij tot 20.30 uur in openbaarheid vergaderen tot aan agendapunt 12. Daarna zal de plaatsvervangend voorzitter van onze Staten, mevrouw De Boer, het voorzitterschap overnemen en spreekt u over een agendapunt wat besloten is. Daarna vindt er een korte heropening van de openbare vergadering plaats en zal mevrouw De Boer opnieuw de vergadering schorsen tot morgenavond 19.00 uur en dan doen we de rest van de agenda. De rest van de agenda is voor zover we niet agendapunten hebben kunnen afhandelen voor 20.30 uur. Maar goed, het lijkt erop dat dat een iets hoge ambitie is om dat allemaal vanavond toch te doen. Dus dat van de orde. Ik meld u dat afwezig voor deze vergadering zich hebben gemeld mevrouw Zagt van de BBB, de heer Fiscalini van UtrechtNu!, mijnheer Overkleeft van D66, die mogelijk nog wel later op de avond aan kan schuiven en mijnheer Berlijn zal ook iets later onze vergadering gaan bijwonen. Dan wil ik tot slot bij de mededelingen nog even kort stilstaan bij iets wat gisteren en vanmorgen zich heeft voltrokken. Dat was het IPO Congres, het congres van de gezamenlijke provincies, twaalf provincies. Dit jaar waren wij als provincie Utrecht de provincie die het mocht organiseren. Dat hebben we denk ik groots en meeslepend gedaan in Amersfoort. Ik wil allen die daar een bijdrage aan geleverd hebben, en dat bent u als

Statenleden, commissieleden, de mensen van de griffie, maar ook breed de mensen uit onze eigen organisatie, heel hartelijk bedanken voor hun inzet en ze complimenteren met een prachtige uitvoering. Ik heb heel veel complimenten in ontvangst mogen nemen. Dat heb ik dan weer. Maar ik geef ze heel graag door. Dus we hebben Utrecht van de beste kant laten zien. Dank daarvoor. Dames en heren, het is sowieso wel een bijzondere vergadering. Daar sta ik ook nog even kort bij stil. U hebt als Provinciale Staten op basis van de adviezen van de werkgroep Stranddagen, ik vertel allemaal dingen die voor de mensen op publieke tribune denken, waar hebben ze het in Utrecht allemaal over, maar het komt goed, komt goed, hebt u besloten om de vergaderorde aan te passen en dat hebben we gedaan door de wijziging van het reglement van orde. U hebt het presidium gevraagd om ook de spreektijdenregeling te herzien. Dat betekent dus dat we op een andere manier vergaderen dan we voorheen gewend waren en dat er minder spreektijd is en dat er voor gekozen is door uw Staten om de politiekinhoudelijke debatten vooral in commissieverband te voeren. Nou is dit de eerste Statenvergadering waarin we kunnen kijken ,wat betekent dat voor de Statenvoorstellen die we vandaag gaan behandelen? U hebt ervoor gekozen dat in die gevallen dat in een commissiebehandeling moties en amendementen zijn aangekondigd de discussie vanavond zich vooral daarop zal concentreren. We benadrukken dat, doordat ik de fracties die moties of amendementen hebben aangekondigd als eerste straks bij de behandeling van verschillende agendapunten het woord zal geven, zodat zij de gelegenheid hebben om die toe te lichten. Daarna kijk ik of er nog behoefte is bij de andere Statenleden, -fracties om ook in de eerste termijn daar het woord over te voeren en daarna zal het college daarop antwoorden. Dan volgt een tweede termijn waarin u met elkaar in debat kunt gaan over uiteindelijk of er steun is voor bepaalde voorstellen, moties en amendementen. Dat wordt allemaal wat korter en gecomprimeerder en geconcentreerd, meer op de inhoud die voortkomt uit de commissiebehandeling. Die inhoud treft u ook aan bij uw Statenagenda waar gecomprimeerd is aangegeven wat het oordeel van de commissie was en wordt speciale aandacht gegeven aan die aangekondigde moties en amendementen. U hebt er ook voor gekozen om de interrupties vanzelfsprekend, dat is de kers op de taart bij het debat, te hebben dat per debat vraag er drie woordenwisselingen zijn toegestaan, maar dat u ook daarbij wordt gevraagd om niet de hele wereld erbij te halen, maar u vooral te concentreren op uw vraag die u heeft aan een collega of aan een gedeputeerde of aan mij, zodat we ook die interruptie echt kunnen gebruiken om scherp te in het debat te krijgen. Dat vooraf gezegd hebbende, realiseer ik mij dat het ook best nog wat oefenen zal zijn, dus dat is volgens mij ook helemaal niet erg. Wat in ieder geval heel goed is, is dat in de commissiebehandeling is gebleken dat u op een hele serieuze manier met die nieuwe aanpak aan de slag bent gegaan. Dus daar wil ik u graag voor complimenteren. Het geeft mij ook het vertrouwen dat we ook in deze Statenvergadering echt waarom we het systeem hebben veranderd tot wasdom kunnen laten komen en ons voordeel daaruit kunnen halen. Dus we gaan met elkaar avonturen, maar er is niks mis mij als u af en toe nog een vraag hebt of als ik u af en toe probeer een beetje tot de orde te manen om te kijken of we dicht bij de bedoeling kunnen blijven van wat we voor ogen hadden met de commissie Stranddagen. Morgenavond gaan we stemmen. Dat leg ik op dat moment wel uit wat daar nog iets anders is bij de stemverklaringen. Dan kan dat morgenavond. Dus volgens mij heb ik de meeste dingen hiervoor nu aangegeven die van belang zijn. Dus zo gaan we het doen en dat gaat vast lukken. Dames en heren, dan ben ik nu door al mijn mededelingen heen.

2. Agenda 2 oktober 2024

De voorzitter: Dan is het tijd voor agendapunt 2, dat is het vaststellen van onze agenda. Daarbij heb ik een voorstel namens de fractievoorzitters en dat is om agendapunt 8, dat is het Statenvoorstel Bemensing Financiële Audit Commissie door te sturen naar de vergadering van 13 november. Mij is gebleken dat er nog een discussie is over de precieze samenstelling van de Financiële Audit Commissie en ik heb met de fractievoorzitters afgesproken dat ik samen met de griffier zal kijken of wij een voorstel kunnen voorleggen op 13 november wat wel direct tot overeenstemming leidt. Dus agendapunt 8 wordt voor deze avond van de agenda afgevoerd. Voor het overige stel ik u voor om de agenda zoals gepresenteerd te volgen. Daar kunt u mee instemmen? Dank u wel.

3. Beëdiging kandidaat-commissielid mw. van der Helm (PvdA)

De voorzitter: Dan ga ik naar agendapunt 3. Dat is de beëdiging van een kandidaat-commissielid. Dat is mevrouw Van der Helm. Ik wilde mevrouw Van der Helm vragen om naar voren te komen en voor de microfoon plaats te nemen en dan zal de griffier de ...

Griffier Peters: Mevrouw Van der Helm. Ik zweer dat ik, om tot lid van de commissie benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer dat ik getrouwd zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als adviseur van het provinciaal bestuur naar eer en geweten zal vervullen. Mevrouw Van der Helm.

Mevrouw Van der Helm: Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

4. Beëdiging locogriffier mw. Beugelsdijk

De voorzitter: U mag weer heel even gaan zitten. Dat is ook goed voor de spieren. Want wij gaan over tot de beëdiging van de eerste locogriffier, mevrouw Beugelsdijk. Voordat ik haar vraag om naar voren te komen om de belofte af te leggen, wil ik graag een aantal woorden richten aan onze Ruud Poort, die echt op het achterste bankje is gaan zitten om te voorkomen dat ik wat tegen hem ga zeggen, maar ik ga het toch doen. Want de benoeming straks van Françoise Beugelsdijk tot eerste locogriffier betekent dat Ruud van eerste loco naar tweede loco gaat. Dat is na een lange periode dat Ruud in die rol als eerste loco heeft gefunctioneerd. Met al zijn deskundigheid, met al zijn vaardigheid en met al zijn sociale talent heeft hij dat op een wijze gedaan, ik denk dat wij ons eigenlijk moeilijke een Staten konden voorstellen zonder Ruud, maar je hebt dat fantastisch gedaan, Ruud. Het is ook heel fijn dat je gewoon nog in de buurt blijft als tweede loco. Je hebt ook als eerste loco echt aan de bak gemoeten in tijd dat Karin was uitgevallen. Iedereen heeft dat gezien, maar ik in het bijzonder heb ervaren dat het heel fijn met jouw samenwerken is en dat we als Staten van Utrecht jou heel veel dank verschuldigd zijn voor al die jaren dat je dat als eerste loco hebt willen doen. Gelukkig, nogmaals, blijf je in de buurt. Ook jou wil ik graag een bloemetje overhandigen. Dan wil ik nu Françoise Beugelsdijk naar voren vragen en wil ik u allemaal weer vragen om te gaan staan.

Griffier Peters: Mevrouw Beugelsdijk. Ambtseed voor de plaatsvervangend Statengriffier. Ik verklaar dat ik, om tot ambtenaar te worden aangenomen in dienst van Provinciale Staten, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gekregen of beloofd en voor het verkrijgen van mijn dienstverband geen onjuiste informatie heb verstrekt. Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouwd zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als ambtenaar in dienst van Provinciale Staten naar eer en geweten plichtsgetrouw en zorgvuldig zal vervullen. Ik beloof dat ik zaken die mij uit hoofde van mijn functie ter kennis komen of waarvan ik het vertrouwelijke karakter redelijkerwijs moet inzien geheim zal houden voor anderen dan die personen aan wie ik ambtshalve tot mededeling verplicht ben. Ik beloof dat ik mij zal gedragen zoals een goed ambtenaar betaamt, dat ik onkreukbaar en betrouwbaar zal zijn en dat ik niets zal doen dat het aanzien van het ambt en het aanzien van Provinciale Staten zal schaden. Mevrouw Beugelsdijk.

Mevrouw Beugelsdijk: Dat verklaar en beloof ik.

De voorzitter: Zo, dan mag u allemaal weer gaan zitten, tot 20.30 uur, gok ik. Fantastisch.

5. Verslagen Provinciale Statenvergadering 19 en 26 juni 2024

De voorzitter: Wij gaan door met onze agenda. Dat is agendapunt 5, de verslagen van Provinciale Staten van 19 en 26 juni. Die stelt u vast.

6. Langetermijn Planning Provinciale Staten

De voorzitter: Agendapunt 6, de Langetermijn Planning Provinciale Staten. Die stelt u vast.

7. Vragenhalfuur

De voorzitter: Dan is aan de orde het vragenhalfuur. Er zijn twee sets vragen ingediend voor het vragenhalfuur. Een door D66 en de VVD en ook een door de ChristenUnie. Ik begin met de vragen die zijn ingediend door de fractie van D66. Ik geef mevrouw De Widt graag het woord.

Mevrouw De Widt: Dank u wel, voorzitter. Twee weken geleden hadden we een wat merkwaardige situatie. Op woensdag bespraken we in de commissie ROW de afdoening van de motie over de flexwoningen in Rijnenburg. Dat gesprek dat schoot een beetje alle kanten op. Vervolgens kwam twee dagen later het plan van de gemeente Utrecht naar buiten, de programmatische verkenning. Dat was best wel een verrassing. Daarom heb ik samen met de VVD nu een aantal vragen ingediend. Wat was de rol van de provincie vooraf, wat is de rol van de provincie nu verder en hoe zijn wij als PS bij betrokken? Wat kunnen we eraan doen om Rijnenburg als ontwikkeling zoveel mogelijk te bevorderen? Zoals ik al schreef, hoef ik daar nu niet een minutieus antwoord op, maar zou het heel fijn zijn als we in de volgende commissie ROW daar een goed gesprek over kunnen hebben en dat dan het liefst aan de hand van een notitie waarin we een tijdpad geschetst krijgen. Is het mogelijk om dat af te spreken?

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw De Widt. Gedeputeerde van Essen gaat het antwoord geven. Gaat uw gang.

Gedeputeerde van Essen: Dank, voorzitter. Allereerst inderdaad, wij zijn ook blij dat gemeente Utrecht deze ontwikkeling voortvarend ter hand heeft genomen en ook met die programmatische verkenning. Ik denk, zoals u terecht ook stelt, mevrouw De Widt terecht stelt, is dat ook ... Herkennen wij veel van wat wij ook in ons beleid voor de ontwikkeling van Rijnenburg zien, zien wij terug ook in deze programmatische verkenning. Dus dat is fijn dat we op één lijn zitten. Als het gaat om het vervolg, dan is er een gebiedsalliantie gevormd met de gemeente Utrecht door de gemeente Utrecht, met ook omliggende gemeentes en ook ons als provincie. Daar komt ook een bestuurlijke regietafel om ook de verdere uitwerking ook daar samen regie op te voeren en goed ook af te stemmen, want het is natuurlijk een heel complex gebied met heel veel opgaven, maar ook met echt een gezamenlijke ambitie die daaronder ligt. U Ned is het gezamenlijk regioprogramma wat hier een heel belangrijke rol in speelt. Er is al natuurlijk een MIRT-onderzoek op dit moment gaande over de ontwikkeling van Rijnenburg in samenhang met de A12-zone. Samen hebben het gebied ten zuidwesten van ... Zuidwesthoek van de gemeente Utrecht, is dat de grootste woningbouwlocatie van Nederland. Dus we hebben het ook echt over een serieuze ontwikkeling. Dat MIRT-onderzoek, daarvan worden de eerste resultaten verwacht, zo voor het BO-MIRT van dit jaar. Dat is op 7 november. Wij zullen u voorafgaand aan het BO-MIRT en ook daarna over de uitkomsten ervan informeren ook middels een Statenbrief. Daarin kunnen we u ook schetsen hoe de verdere ontwikkeling van Rijnenburg en de uitwerking daarvan ook vorm wordt gegeven, ook zeker in U Ned-verband. U schetst terecht dat een hoogwaardige ov-ontsluiting randvoorwaardelijk is voor het ook bereikbaar maken van dit gebied. Daar hebben we natuurlijk een MIRT-verkenning voor lopen en dat is natuurlijk ook uiteindelijk een, op het moment dat daar een voorkeursalternatief voor wordt gekozen, dat is natuurlijk een heel belangrijk moment dat ook u als Staten aan zet gaat komen, want dat gaat natuurlijk ook om het beschikbaar stellen van middelen en ook de inhoudelijke keuzes voor die ontsluiting. Dus dat is wat we voor ons zien. Dus ik zou u willen voorstellen dat we aan de hand van de memo die wij op 20 september hebben gestuurd u het gesprek zou kunnen voeren in de eerstvolgende commissie en we een Statenbrief u doen toekomen bij ronde BO-MIRT, waarin we u breder schetsen wat er in het U Ned-traject gebeurt en hoe ook het vervolg eruitziet. Dat kunt u dan vervolgens wederom in een commissie bespreken.

De voorzitter: Mooi. Dank u wel. Mevrouw De Widt, voldoende?

Mevrouw De Widt: Ik geef graag even de gelegenheid aan mijnheer Hossain, als u mij dat toestaat, of hij dit ook bevredigend vindt.

De voorzitter: Dat sta ik vanzelfsprekend toe, maar dat is dan ja of nee. Vindt u het voldoende, mijnheer Hossain?

De heer Hossain: Dank u wel, voorzitter. Wij horen toch nog heel vee, we hebben allemaal processen, het is heel ingewikkeld. Dat is het natuurlijk ook. Maar volgens mij hebben we juist gisteren op het IPO Congres ook een heel hoopgevend verhaal gehoord wat er ook allemaal wel kan. Wij voelen ... Het is duidelijk geworden in de commissie dat wij in het huis meer dan in het stadhuis wel die urgentie echt sterk voelen voor tijdelijke en blijvende woningbouw in Rijnenburg. Dus wat gaat het college echt doen om de gemeenten op andere gedachten te brengen? Want ik hoor toch heel veel mitsen en maren en nog niet helemaal die beantwoording.

De voorzitter: Goed. Mijnheer Hossain, ik moet een beetje streng zijn. Dus de vraag is ... Eén fractie zou de vraag stellen en u stelt weer opnieuw een nieuwe vraag. Ik stel voor, de gedeputeerde heeft gezegd, ik kom er in de commissie op terug, er komt een Statenbrief, er is een memo gestuurd. Dus de gedeputeerde wil graag in de commissie met u daarover in debat. Mooi. Dan is nu aan de orde de vragen die zijn ingediend door de ChristenUnie over de afsluiting van de N210. Mevrouw Rikkoert, gaat uw gang.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt, voorzitter. Deze vragen stel ik ook mede namens het CDA, PvdA en SGP. Want ons bereikten verontruste berichten dat de N210 bij Lopik vanaf 11 oktober voor een volle maand voor 24 uur per dag wordt afgesloten voor groot onderhoud. Het betreft groot onderhoud dat overdag en niet in de weekenden plaatsvindt. Ook alle omliggende wegen worden afgesloten, met als gevolg dat het gebied heel slecht bereikbaar is. Een complete verkeersinfarct is niet uitgesloten en ligt op de loer. Inmiddels staan de kranten er ook vol van. RTV ging langs en ook gemeenteraden trekken aan de bel. Bovendien is er inmiddels een facebookgroep specifiek over deze afsluiting met 1900 leden, waar ook de zorgen worden gedeeld. Kortom, dit onderstreept ook de grote zorgen die er zijn in het gebied. Deze afsluiting van de N210 komt op de indieners over als veel te rigide. Van tevoren hebben wij een heel aantal vragen toegestuurd, waar we graag de reactie van de gedeputeerde op horen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Schie.

Gedeputeerde Van Schie: Voorzitter, laat ik beginnen te zeggen dat wij natuurlijk die zorgen van de bewoners over de bereikbaarheid van het gebied delen en natuurlijk ook niet lichtvaardig overgaan tot zo'n besluit voor een volledige afsluiting. Het is echter wel gedaan om juist de overlast natuurlijk te beperken, want als we dat niet zouden doen, zouden er nog over een veel langere tijd afsluitingen noodzakelijk zijn. Dat komt de bereikbaarheid natuurlijk ook niet ten goede. Uiteraard hebben we alle alternatieven gewogen en is dit uiteindelijk gebleken, ook in overleg met gemeente, als de beste oplossing en hebben we bewust natuurlijk ook meer dan alleen het wegvak afgesloten, om te voorkomen dat het onderliggend wegennet bij de gemeente ook heel erg verstopt gaat raken. Dat zal inderdaad een grote mate van adaptiviteit van de bevolking vragen om daarmee om te gaan de komende maand. We zijn op de hoogte van de geuite bezwaren. We hebben natuurlijk geprobeerd, en op de website kunt u ook uitgebreid teruglezen welke communicatie er allemaal is geweest, de bewoners zo goed mogelijk voor te bereiden op deze afsluitingen. Er zijn heel veel omgevingsmanagement gedaan, afgestemd met de gemeente, met de provincie, nevengelegen provincie, Zuid-Holland en Krimpenerwaard. We denken toch dat dit de enige manier is om het te doen, anders zouden we natuurlijk anders overwegen. Er wordt ook ontzettend hard gewerkt in korte tijd en in twee shifts. Voor de techniek verwijs ik toch ook even naar de website, want daar staat precies uitgelegd waar we wat op welk moment gaan doen, voorzitter. Ik kan niet genoeg benadrukken dat dat ook zorgvuldig is afgestemd met de nood- en hulpdiensten. Dat is ook een van de vragen die gesteld is in de schriftelijke vragen, om natuurlijk te waarborgen dat de hoogstnoodzakelijke dingen gewoon doorgang kunnen vinden. Ook met bedrijven in de omgeving is contact geweest en proberen wij zo goed mogelijk alternatieven te verzorgen, maar we roepen wel iedereen op om zoveel mogelijk thuis te werken, de fiets te gebruiken en het gedrag ook aan te passen. In die zin zijn we ook blij dat er ook een grote mate van onderlinge communicatie plaatsvindt in de kanalen waar mevrouw Rikkoert ook over spreekt, voorzitter. We gaan ons best doen om natuurlijk ook, als die afsluiting straks plaatsvindt, adaptief te zijn om te zien van waar het nog nodig is om extra maatregelen te nemen, bijvoorbeeld extra verkeersbegeleiders, nog los van alle communicatie die al plaatsvindt, en staan daarvoor ook in nauw

contact met de betreffende gemeente en nevengelegen gemeenten en ook een andere provincie. Ik heb zelf ook bestuurlijk contact gehad met de burgemeester, met de wethouder, met de gedeputeerde van Zuid-Holland. Misschien dus daar ook dat er uiteindelijk men ook daar doorziet inziet dat het niet anders kan dan op deze manier, want anders zouden we het ook echt wel anders doen. We doen dit natuurlijk niet om bewoners onnodig te grieven. De vervolgstap is nu wel dat we met spanning uitkijken naar het moment dat we de werkzaamheden beginnen. We roepen iedereen ook op om vooral deze momenten van communicatie ook te gebruiken, zodat iedereen zich weer goed bewust is van het feit dat die werkzaamheden gaan plaatsvinden. Voorzitter, er werd ook nog gevraagd van waarom het in Zuid-Holland wel kan, in de weekenden en 's avonds en in de zomerperiode. Daar wil ik toch kort op ingaan, als u het toestaat. Omdat die werkzaamheden daar echt van een andere aard waren. Wij moeten echt de hele weg vervangen. Met de duikers en alles wat erbij komt aan techniek, dat kan niet in fasen. Dus het waren daar zeer veel lichtere werkzaamheden dan wij nu uitvoeren. Ook in verband met de grondwerken en de beschikbaarheid van aannemers is het in dit geval noodzakelijk om het dus niet in de zomerperiode te doen, maar op dit moment. Het is dus geen vrolijke boodschap, voorzitter, maar dit verhaal is wel ... Het kan niet anders dan op dit moment en we doen ons uiterste best om het zo draaglijk mogelijk te maken voor de omgeving.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Rikkoert.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt, voorzitter. Naar aanleiding wat de gedeputeerde aangaf, was ik nog wel benieuwd naar welke alternatieven hij dan refereert, want die zijn mij niet helder. Het omreizen van drie kwartier lijkt mij in principe geen alternatief. Daarnaast wordt ook aangegeven van, op de website staat alle informatie. De vraag is of bewoners op deze manier moeten worden geïnformeerd. Dus wat kan de gedeputeerde nog doen qua publiekscommunicatie? Dat voor nu.

De voorzitter: Gedeputeerde, tot slot.

Gedeputeerde Van Schie: Voorzitter, we communiceren natuurlijk niet alleen via de website. Er zijn ook bewonersbrieven verspreid, er zijn ook nog extra bewonersbrieven verspreid nu naar aanleiding van de ophef ook in gebieden waar we dat daarvoor nog niet hadden gedaan. Communitymanager is langs geweest, ook met heel veel bewoners gesproken, met bedrijven gesproken. Tekstkarren worden ingezet, advertenties ingekocht. De media-aandacht helpt natuurlijk ook, dat is zeker zo. Dus we zetten echt alle kanalen in. Als het nodig is, en enigszins mogelijk, schalen we nog op, als we merken dat het toch nog niet genoeg land is. Ik ben het met mevrouw Rikkoert eens dat het niet fijn is om echt lang te moeten omrijden om van A naar B te komen, maar toch is dat in dit geval helaas onvermijdelijk. Er is geen alternatieve infrastructuur beschikbaar. Het maakt ook weer duidelijk hoe belangrijk het is dat de provinciale weg er is op de plek waar hij is. Je merkt het pas hoe vervelend het is als hij er niet is, als hij er niet is. Het goede nieuws is wel, als we straks klaar zijn, kunnen we weer tien jaar vooruit.

De voorzitter: Goed. Dank u wel. Dan zijn we aan het eind gekomen van dit agendapunt.

Hamerstukken

8. SV bemensing Financiële Audit Commissie

Verplaatst naar 13 november 2024

9. SV Vaststelling Provinciaal Inpassingsplan Uitbreiding transformatorstation Breukelen-Kortrijk 380-150 kV, gemeente Stichtse Vecht

De voorzitter: Dan gaan we over naar agendapunt 9. Dat is het Statenvoorstel Vaststelling Provinciaal Inpassingsplan Uitbreiding transformatorstation Breuklijn-Kortrijk 380/150 kV in de gemeente Stichtse Vecht. U hebt aangegeven dat dat een hamerstuk kan zijn. Aldus besloten.

Ter bespreking

10. Actualiteitenmoties Voorkomen interacties tussen mens en wolf, ingediend door Partij voor de Dieren e.a.

De voorzitter: Dan is nu agendapunt 10. Dat betreft een drietal actualiteitenmoties die allemaal betrekking hebben op het voorkomen interacties tussen mens en wolf. Ze zijn ingediend voornamelijk Partij voor de Dieren en enkele anderen. Ik geef voor de drie moties achtereenvolgens het woord nu aan mevrouw Batteau, die daarvoor ... Het mag vanachter het gesprekgestoelte, mevrouw ... Helemaal goed. Ik stel voor dat de andere fracties straks, mochten die ook nog iets willen zeggen, dat wel vanachter hun tafel doen. Maar de indiener krijgt nu het woord voor de moties. Gaat uw gang, mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Weet je wat mooi zou zijn? Als we af kunnen komen van het denken in voor en tegen de wolf. Zou ik wel een mooie prestatie vinden. Want het doet er eigenlijk niet toe wat je van de wolf vindt, of dat je vindt dat hij thuishoort in Nederland of niet. Op dit moment is dat irrelevant. De wolf is er nu, hij is streng beschermd en we moeten daar nu wijs en verstandig mee omgaan. Op 16 september heeft de voorzieningenrechter het bezwaar tegen de vergunning voor het vangen verdoven, zenderen en met een paintball beschieten van solitaire wolf Bram gehonoreerd. Voor diegenen die niet weten wie dat is, dat is wolf GW3237M. De rechter ging mee in de argumentatie van de faunabescherming Animal Rights en stelde dat de provincie niet goed kon onderbouwen wat de urgentie en ernst van de incidenten was en niet helder kon maken in hoeverre deze incidenten zijn te herleiden tot deze ene solitaire wolf. De afhandeling van de beroepsprocedure kan nog enige maanden duren. Dus wat gaan we in de tussentijd doen? Waar kunnen we nu direct wel mee aan de slag en wat gaan we doen richting volgend jaar, zodat we goed voorbereid zijn? Enter onze emoties, onze moties. Het belangrijkste is, ja, en emoties, die zijn er altijd, het belangrijkste is dat we nu zorgen voor veiligheid en rust en ervoor zorgen dat alle inwoners dus ook alle doelgroepen voldoende kennis hebben over de wolf, zodat zij weten hoe ze moeten handelen in of nabij wolvenleefgebied. De provincie heeft het voortouw genomen bij crisisberichtgeving over incidenten in de afgelopen zomer. Dat is positief en belangrijk en we kunnen ook echt niet zonder. Maar wat wij als fractie van de Partij voor de Dieren missen, is een gezamenlijke reflectie op hoe we uit deze crisismodus komen. Hoe zorgen we dat inwoners, boeren en ondernemers beter geïnformeerd en voorbereid zijn? Hoe voorkomen we onnodige onduidelijkheid, onzekerheid en angst? Dat begint bij een integrale en effectieve voorlichtingsstrategie voor verschillende doelgroepen. Dat is onze eerste motie. We kunnen niet wachten tot er een landelijke overeenstemming is over de invulling van een publiekscampagne over de wolf. Daar wordt momenteel aan gewerkt, aan een IPO-wolvenplan, een herziening daarvan, waar ook voorlichting en communicatie een onderdeel van uitmaken. Dat is mooi. Maar daar hebben we voor de komende periode niet heel veel aan. Hoe zorgen we dat inwoners van Utrecht vanaf nu voldoende geïnformeerd en voorbereid zijn? En hoe gaan we gemeenten en TBO's activeren, aansporen en ondersteunen bij communicatie en voorlichting over de wolf? We moeten ook terugkijken. Welke informatie was er voor doelgroepen beschikbaar in aanloop naar deze zomer? Was er voldoende bekendheid over de leefwijze en het gedrag van de wolf? Hadden we onrust en onduidelijkheid kunnen voorkomen? Kan de gedeputeerde aangeven of er op dit vlak een analyse is gedaan en of er verbeterpunten zijn waar we van kunnen leren? De tweede motie, dat heeft tot doel ruimte en rust te creëren voor in het wild levende dieren. Dit past bij de integrale kijk van de Partij voor de Dieren op de ecologie en op biodiversiteit. Flora en fauna, prooidieren en roofdieren hebben een natuurlijke plaats in onze ecosystemen en houden zichzelf in balans. De wolf maakt daar onderdeel van uit. Om die natuurlijke balans mogelijk te maken en te versterken, zijn rustgebieden noodzakelijk. Dus rustgebieden helpen. Deze rustgebieden helpen bovendien om het contact tussen mens en wolf te minimaliseren. Wolven kunnen vrij passeren op zoek naar voedsel en nieuwe territoria buiten de provinciegrens. We hebben in ons strategisch bosbeleid vastgelegd dat we gaan werken aan zonerings, aan het realiseren van rustgebieden, alleen dat is tot op heden niet gelukt, om zelfs daar maar een begin mee te maken. Deze motie roept dus op om daar snel mee aan de slag te gaan, door integraal te kijken en met oog voor migratiemogelijkheden.

De voorzitter: Mevrouw Batteau, u bent wel door uw drie minuten heen.

Mevrouw Batteau: Ik dacht ik zeven minuten had.

De voorzitter: De totale spreektijd. Maar voor de toelichting hebt u drie minuten.

Mevrouw Batteau: Dan heb ik nog de derde motie en die is heel simpel. Mag ik die dan nog wel kort toelichten?

De voorzitter: Is goed. Maar de moties zijn ons bekend, want die zitten in het systeem. Dus misschien even kort de essentie ...

Mevrouw Batteau: De derde motie, voor degenen die het niet hebben gelezen, het gaat over aanlijning van honden in hondenloosloopgebieden, waarbij we denken dat dit een heel simpele maatregel is die snel effectief kan zijn en die bijdraagt aan wat wij voor ogen hebben, is namelijk interacties minimaliseren tussen mens en wolf en wolf en hond. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Batteau. Dan geef ik nu graag het woord aan gedeputeerde mevrouw Sterk. Mag vanachter het spreekgestoelte. Dan kunnen de overige leden, dank u wel, kunnen dat vanachter hun desk doen.

Gedeputeerde Sterk: Dank u wel, voorzitter. Ik zal de drie moties bespreken. Als eerste de communicatiemotie, om het maar zo te zeggen. Kijk, het belang van communicatie is volgens mij iets wat we hier in deze Staten allemaal onderschreven, dat het belangrijk is dat mensen weten hoe ze om moeten gaan met het feit dat er ook een wolf door onze gebieden heen loopt. Maar waar het ... Ook het belang van die communicatie is dat die eenduidig is, dat die niet in de ene provincie op een andere manier wordt ingevuld dan in de andere provincie. U voelt hem al een beetje aankomen. Ik denk dus niet dat wij daar als provincie de rol in hebben om het voortouw in te nemen, maar dat het een rol is die juist ligt bij BIJ12 waar alle provincies samen in samenwerken en ook bij het ministerie van LVVN. Als het om incidenten gaat, is dat natuurlijk een iets andere kwestie ,want incidenten vinden zich in een bepaalde provincie plaats. Op basis daarvan moeten bepaalde besluiten worden genomen. Maar ook daar geldt dat als het gaat over communicatie naar inwoners, natuurlijk in eerste instantie de gemeentes eigenlijk daarvoor verantwoordelijk zijn en ook de TBO's voor wie immers die gronden zijn waar die wolven zich begeven. Wij als provincie hebben daar natuurlijk wel een rol in, maar niet de rol om het voortouw te nemen, maar een faciliterende rol om dat op een goede manier ook de stroomlijnen. Afgelopen zomer hebben wij natuurlijk wordt vaker wel het voortouw genomen daarin, omdat er natuurlijk een hele nieuwe situatie was, er nog helemaal geen structuren stonden om dit probleem op een goede manier aan te pakken. Dat gaan we ook zeker evalueren. Want het is voor ons ook heel belangrijk ook om daarvan te leren hoe dat nu is gegaan. Dat betekent dus ook dat wij gaan kijken hoe we zorgen dat deze structuren, die inmiddels ontstaan zijn, ook wat structureler ook vorm kunnen houden, mochten we weer te maken krijgen met incidenten. Laten we hopen dat dat niet het geval zal zijn. Wat we in ieder geval ook gaan doen, is, en daar hebben wij wel een rol denk ik ook gewoon als provincie, is iets doen op het punt van de educatie. Dat doen we natuurlijk op andere gebieden ook, waar het gaat over natuur. Maar wij willen ook speciaal nu in gaan zetten op educatie over de wolf hier op scholen en daar een deel van ons coalitiebudget ook wat we daarvoor hebben gereserveerd inzetten. Daar zijn we nu ook de samenwerking over aan het zoeken met natuurorganisaties om het specifiek in te vullen. Dus, voorzitter, wij ontraden die motie, maar met name op het punt van de rol die de provincie wordt toegekend in deze motie die wij niet passend vinden bij zoals die zou moeten zijn in onze ogen. De tweede motie kan ik vrij kort over zijn, over de aanlijnplicht. Die is overbodig, want daar zijn we al bij over in gesprek met de TBO's. We hebben op 29 augustus daar al een overleg over gehad, overigens ook met de gemeentes, moet ik even daaraan toevoegen. Het is geen bevoegdheid van de provincie om een aanlijnplicht in te stellen. We hebben op dit moment ook een projectleider aangenomen die met de organisaties kijkt wat de terreinbeherende organisaties en de gemeenten nu precies geregeld moeten hebben om mogelijk zo'n aan lijn plicht in te voeren. Ik vind deze motie dus ... Of GS moet ik zeggen, die acht deze motie overbodig. Dan tenslotte de laatste motie. Die gaat over, geef dieren rust en ruimte. Ik vind het ingewikkelde een beetje van deze motie dat in het spreekt uit het woord wolf helemaal niet voorkomt, terwijl de tekst wel weer verder lijkt te gaan over de wolf. Als ik sec kijk naar het spreekt uit, dan is het op dit moment zo dat we een onderzoek hebben gedaan naar de zonering en we nu aan het kijken zijn hoe we vorm geven aan de aanbevelingen die daarin zijn gedaan. Het is best een ingewikkeld vraagstuk, die zonering. Je hebt daar te maken met landgoedeigenaren, met terreinbeherende organisaties, met recreanten, met gemeenten. Iedereen heeft daar een eigen beeld bij en het is best ingewikkeld om te komen tot een goed plan van hoe daaraan vorm te geven. Maar wij willen

u in ieder geval toezeggen dat we, en dan zeg ik heel voorzichtig einde van het kwartaal, het tweede kwartaal voor volgend jaar, dat wij u daar verder over gaan informeren, waarbij we dus ook hebben gekeken naar die aanbevelingen. Bij die zonering gaan we natuurlijk ook kijken naar die migratiemogelijkheden, dus dat dieren inderdaad ook nog wel zich moeten kunnen bewegen naar andere gebieden. Dus wat mij betreft, heeft deze motie oordeel Staten.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw. Sterk. Dan kijk ik of er nog andere fracties zijn die hier kort iets over de ingediende moties willen zeggen. Dat is bij de BBB het geval. Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Voorzitter, heel kort. Het zou u denk ik niet verbazen dat deze moties vrij ver staan van de lijn die BBB voor ogen heeft als het gaat om de wolf. Wij zijn eigenlijk heel blij met de inzet van de staatssecretaris van LVVN op dit onderwerp en ook van de andere gedeputeerde. Ik wil eigenlijk even van het moment gebruik maken om de gedeputeerde ook daarin aan te moedigen om ook vooral die samenwerking met het ministerie en de ander gedeputeerden op te zoeken om met goede oplossingen te komen voor de wolf. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er nog andere fracties? U krijgt straks als laatste het woord, mevrouw Batteau. De VVD, mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Dank voor het woord, voorzitter. De wolf heeft de hele provincie aardig beziggehouden afgelopen zomer. Belangrijkst volgens de VVD is dat de recreatiemogelijkheden voor onze inwoners geborgd blijven en dat iedereen de gebieden veilig kan betreden. Goede voorlichting is erg belangrijk, dat helpt inwoners en kan risico's en gevaarlijke situaties voorkomen. Echter is bij de incidenten die zich hebben voorgedaan in ieder geval met de hond die is meegenomen door de wolf op 6 juli en met het kind in Den Treek op 16 juli niet in strijd met voorlichting gehandeld. De hond was braaf aangelijnd en het kind was gewoon samen met andere kinderen van de buitenschoolse opvang onder toezien oog van begeleiders aan het spelen. Extra voorlichting had daar wat ons betreft niet kunnen helpen. Onze recreatiegebieden zonder honden of kinderen is niet waar de VVD voor staat. Wij zullen daarom deze motie niet gaan steunen. Dan de motie over de honden aan de lijn. Wij vinden dat men veilig de hond moet kunnen uitlaten en als het nodig is wordt nu ook al gevraagd om de hond aan te lijnen door de provincie. Daarom zullen wij deze motie ook niet gaan steunen. Bovendien zien wij ook allemaal praktische en capaciteitlastigheden met betrekking tot de handhaving ervan. Dan tenslotte de laatste motie. Zoals aangeven is het volgens ons belangrijkste dat recreatiemogelijkheden voor onze inwoners geborgd blijven en dat iedereen dus veilig de gebieden kan betreden. Daarom heel veel dank voor de Partij voor de Dieren-fractie en de andere indieners voor de toevoeging aan de motie om aandacht te houden voor die toegankelijkheid en de recreatiemogelijkheden. Zonering is soms ook erg belangrijk in bijvoorbeeld bepaalde broedperioden. De reikwijdte van deze motie is echter lastig te overzien. Wolven hebben bijvoorbeeld een leefgebied van 200 vierkante kilometer. Wordt dan de hele Utrechtse Heuvelrug een rustgebied voor de wolf, terwijl er ook juist zoveel andere belangrijke en veelgebruikte recreatiegebieden zijn op de Utrechtse Heuvelrug zoals Den Treek? Dus daarom zullen wij ook deze laatste motie in de huidige vorm niet steunen. Wij zouden als VVD heel erg graag een wolvencommissie zien. Het is dan wellicht mogelijk om op een goede, objectieve manier het gesprek aan te gaan. Wij gaan ons VVD ook kijken of we daarvoor bij de begroting een motie kunnen indienen. Hartelijk dank.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Batteau, u wilt interrumpen. Maar ik dacht, u hebt in ieder geval de gelegenheid voor het laatste woord. Dus het moet echt een interruptie zijn die een nieuw punt aan de orde stelt, wat ook niet straks in uw afsluiting voorbijkomt. Dat gaat u proberen. Gaat uw gang.

Mevrouw Batteau: Het is me niet helemaal helder wat dan nu verwacht wordt, want dan zou ik op elke bijdrage van de fracties moeten ingaan. Is dat het idee? Ik wil eigenlijk direct op ...

De voorzitter: U heeft het laatste woord. Kijk, u hebt een motie ingediend. Daar wordt op gereageerd door de collega's en u mag als laatste zeggen wat u van die reacties vindt.

Mevrouw Batteau: Maar is het niet beter om gewoon direct met elkaar in gesprek te gaan daarover?

De voorzitter: Dat mag ook, als u een gerichte vraag heeft aan een van de collega's.

Mevrouw Batteau: Want dank aan mijn collega van de VVD, Juliet van Gilse, over de reactie op de drie moties. Ik wilde reageren vooral op de eerste instantie, de incidenten die genoemd worden die volgens mij niet correct worden weergegeven, maar daar gaat het eigenlijk niet over nu. De moties zijn er echt op gericht op het feit dat we nu moeten doen wat we kunnen doen. Dus we hebben, gezien dat de rechter is meegegaan in de redenering van Faunabescherming Animal Rights, heeft dus het zenderen als ingreep gecancelled of heeft dat geschorst. De moties gaan in op wat we nu kunnen doen. Dus dat hoor ik eigenlijk niet terug in de reactie. Want dat we onderkennen dat er bepaalde dingen zijn die we wel kunnen doen, zoals aan aanlijnen, maar zoals ook rustgebieden die ook ...

De voorzitter: Maar heeft u even een specifieke extra vraag? Want u herhaalt inbreng en mevrouw Van Gilse heeft daar volgens mij helder op gereageerd. Dus wat is uw exacte vraag aan mevrouw Van Gilse?

Mevrouw Batteau: Om dan in te gaan op die laatste, de rustgebieden. Want u complimenteert ons voor de aandacht voor de mens. Maar ik denk dat u het misschien met ons eens moet zijn dat het ook goed is om die rustgebieden te realiseren. Dan ben ik benieuwd hoe de VVD daartegen aankijkt. Dus ik weet dat er aandacht is voor de mens. Hoe kijkt de VVD daartegen?

De voorzitter: Mevrouw Batteau, we zouden de interrupties kort houden. U herhaalt uw betoog die u net achter het spreekgestoelte hebt gedaan. Mevrouw Van Gilse reageert daar kort op. Dank u wel. Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Dank. Zoals aangeven, is wat ons betreft de reikwijdte van deze motie ...

De voorzitter: Mevrouw Batteau, wilt u uw microfoon uitdoen?

Mevrouw Van Gilse: Waar stoppen die rustgebieden? Hoe groot worden ze? Hoelang? Is het tijdelijk, is het niet tijdelijk? Daar was ik wel blij met de beantwoording van de gedeputeerde dat ze dus ook een onderzoek nu laat doen en dan volgens mij het tweede kwartaal laat weten wat daar uitkomt en wat ze met die aanbevelingen zal doen. Dan is er misschien ook iets concreter wat er voorligt en hoe de invulling dan zal plaatsvinden van die rustgebieden.

De voorzitter: Goed. Dank u wel. Nog behoefte? Mevrouw ...

Mevrouw Batteau: Fijn dat je dus ook erkent dat rustgebieden dan ook belangrijk zijn dan in die zonering.

De voorzitter: Goed. Mooi. Dank u wel. Is er nog een andere fractie? Mijnheer Van den Dikkenberg, SGP. Gaat uw gang.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank. Een korte reactie op de drie moties. Het nemen van regie op communicatie is volgens ons heel hard nodig, dat er een eerlijk en oprecht verhaal verteld wordt. Toen de wolf richting Nederland kwam, werd er door wolvenkennissen gezegd dat deze nooit mensen zou bijten, deze nooit koeien, pony's enzovoort zou grijpen. Het tegendeel is waar. Communicatie is dus van belang, maar het is ook van belang, wie laat je het kleuren? In de motie staat heel specifiek, effectieve en eenduidige communicatiestrategie. Wat is het doel dan van die communicatiestrategie? Wat is dan effectief en eenduidig? Dan denk ik dat ik terecht bij de gedeputeerde hoorde van, volgens mij is het dan goed dat het IPO dat doet, want als ik op de Veluwe ga wandelen en ik heb een andere communicatiestrategie dan op de Heuvelrug, dan is het ook verwarrend. We wandelen nog weleens op de Veluwe, voorzitter. Dan de wolvenrustgebieden. Afgelopen vrijdag hadden we een interessante bijeenkomst met onze EU-parlementariër, Bert-Jan Ruissen en de wolvenkenner Van Manen op het landgoed Den Treek-Henschoten. Die gaf ook aan dat wolven met name jagen buiten hun leefgebieden. Als het doel dan veiligheid is zowel voor mens als dier, dan is het dus dat de wolf jaagt en predeert buiten zijn primaire rustgebied. Wat is dan het doel van die rustgebieden? Als dat de veiligheid is voor onze inwoners, want dat was het doel volgens mij, om die interacties te verminderen, van de drie moties, dan zou deze

dus de plank ook misslaan. Wat ons betreft, zouden dan probleemwolven eerder beheerd moeten worden en niet de rode looper moeten krijgen. Voorzitter, dan, want wij wegen daarin alle belangen en dus niet alleen de belangen van de wolf, die in een ruime Europese populatie vertegenwoordigd is in Europa tegenwoordig, maar we hechten ook aan het gebruik van onze bossen voor recreatie. Dan de laatste motie. Ik lees momenteel het boek *Wolf, de terugkeer van een jager*, zou iedereen moeten doen. Het is een prachtig boek, wat ook respect voor de wolf oproept, want het laat zien dat het een gruwelijk slim en aanpasbaar dier is. In onze provincie waar geen grofwild aanwezig is of nauwelijks grofwild aanwezig is, blijkt ook dat de wolf vooral eten zal blijven zoeken. Om dan in hondenlosloopegebieden te gaan verplichten om honden aan te lijnen, als we met een effectieve communicatiestrategie duidelijk maken dat er een roofdier in onze natuurgebieden is die ook honden kan eten, dan is het volgens mij ook verantwoordelijkheid van de inwoners of dat ze dat wel of niet doen. Heel eerlijk gezegd, bevreemdt het me wel dat Partij voor de Dieren met de aanlijnplicht komt. Dat is niet flauw bedoeld. Maar we hebben laatst een sessie gehad over natuurlijk gedrag van dieren. Als een hond rond kan huppelen in een hondenlosloopegebied onder verantwoordelijkheid van degene die hem heeft, waarom zouden we hem dan aan de lijn moeten verplichten om te voorkomen dat een wolf eventueel in contact komen met een hond? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zag ik mijnheer Westerlaken. Gaat uw gang. CDA.

De heer Westerlaken: Dank u wel, voorzitter. Ik kan heel kort zijn. In ieder geval dank aan GS voor het antwoord wat zij gegeven hebben. Ik kan heel kort zijn, u haalde zojuist de heer Buiting aan. Die heeft ooit een boek geschreven, dat heet *Verdraaide organisaties*. Ik krijg nu een beetje het gevoel dat we de wereld op zijn kop aan het zetten zijn. Daar bots ik, en dat is bekend ook, met de Partij voor de Dieren over de positie van mens en dier op de wereld. Ik heb graag alle aandacht voor dieren, maar ik blijf, en dat moeten ze me maar niet kwalijk nemen, ik blijf toch in eerste instantie bestuurder voor het belang van de mensen in deze provincie.

De voorzitter: Goed. Dank u wel. Zag ik mijnheer Nagtegaal nog. Mijnheer Nagtegaal, UtrechtNu!.

De heer Nagtegaal: Dank, voorzitter. Zoals u allen weet, heeft onze spetter van een commissielid, de heer Van Dieren, al een bijdrage gedaan over de wolf in zijn breedte in de commissie van twee weken geleden, geloof ik. Ik wil eigenlijk kort ingaan op de moties die zijn ingediend door de Partij voor de Dieren. Nummer één, de motie over communicatie. Deze motie kunnen wij wel steunen. Communicatie is zeker van belang, vooral ook gezien de incidenten die afgelopen zomer hebben plaatsgevonden. Ook zolang we geen harde maatregelen kunnen treffen, is betere voorlichting denk ik ook wel essentieel om die verdere problemen te voorkomen. Dat is ook wel een beetje het enige middel dat we verder hebben. Wij vinden het denk ik wel logisch dat een provincie hier in het voortouw heeft, maar kunnen ook wel de invulling van de gedeputeerde die zij zojuist gegeven heeft, daar kunnen wij ons wel in vinden. Dus steun voor het idee van de motie, alleen de uitleg die de gedeputeerde zojuist gaf, daar kunnen wij ook wel verder in mee. Dus we weten nog niet helemaal wat we met deze stemming zullen gaan doen. Maar de tweede motie, de motie over veilig op pad met je hond, wij zijn echt tegen deze motie. Ik denk dat ook gemeenten zelf kunnen bepalen of zij dit invoeren. Bovendien zijn ook zelfs aangelijnde honden aangevallen door wolven. Het betekent denk ik ook dat deze maatregelen ook weinig effect zal hebben. Bovendien is het ook gewoon absurd om een honden in een hondenlosloopegebied je hond te moeten aanlijnen. Dat is een beetje als met een zwembroek in een sauna gaan zitten. Motie over rust en ruimte voor dieren in het wild, deze motie steunen wij ook niet. Het creëert echt een omgekeerde wereld, waarin de publieke ruimte volledig wordt overgegeven aan de wolf. Dan ben ik het volledig eens met het CDA die daarin stelt dat die balans mens en dier wel juist moet zijn, maar dat het niet te veel dier moet worden, maar ook niet te veel mens. Laten we daarin die balans ook vinden. Die gebieden die de Partij voor de Dieren aanhaalt, dat zijn natuurlijk vaak ook recreatiegebieden met BSO's, met pannenkoekenhuizen et cetera, waar ook gewoon allerlei ondernemingen zitten die ook afhankelijk zijn van die klantenstroom, die stroom bij die recreatiegebieden. Dus dat, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zag nog een aantal andere leden. Mijnheer Schaddelee en daarna mevrouw De Widt en daarna mevrouw De Boer. Dan zijn we ... Mevrouw Van Elteren nog. En de heer De Jong. Dan gaan we ... Het was een experiment. Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Dank, voorzitter. Het is een onderwerp wat de gemoederen bezighoudt. Dus neemt u het ons niet kwalijk. Een goede handreiking, denk ik, van de Partij voor de Dieren die ze vandaag hebben gedaan. Of je voor of tegen de aanwezigheid van de wolf bent in de provincie Utrecht, we hebben ons er nu gewoon toe te verhouden. Dat is denk ik ook het nut van een gesprek wat we nu voeren. Ik denk dat deze moties daar een hele goede bijdrage aan kunnen leveren. Wij zullen in ieder geval als ChristenUnie voor de eerste twee moties stemmen. Maar we hebben wel wat aarzeling bij de derde motie over rust en ruimte. Het is denk ik goed om integraal te kijken naar onze natuur. Het is een samenhangend ecologisch systeem. Maar er is meer dan een ecologisch systeem in onze provincie. We hebben ook heel veel bebouwing en veel, heel veel mensen in de provincie Utrecht. Dus hoe werkt dat dan in de praktijk? Ik heb een aantal vragen die gaan ook over de samenhang van al die provinciale opgaven. Ik denk dat het ons ook wel dwingt om iets breder te kijken dan alleen maar de wolf of de natuur. Want hoe verhoudt die motie zich tot opgaven die we hebben ook en ook heel belangrijk vinden vanuit recreatie en toerisme en ook bereikbaarheid? Denk aan de wens om recreatieve wandel- en fietsroutes te realiseren. We willen mensen de natuur laten beleven. Groen groeit mee, vinden we ook belangrijk. Denk aan de veiligheid op doorgaande fietsroutes en het aantal wildaanrijdingen bijvoorbeeld. Dus ik zou daarom, voorzitter, ook het college willen vragen om in de toegezegde notitie recht te doen aan die integraliteit, zodat we ook bestuurlijk onze provincie als een samenhangend ecosysteem benaderen. Overigens vinden we tweede kwartaal van 2025 wel weer een beetje laat. Dus ik zou ook de gedeputeerde willen vragen om te kijken of dat iets sneller kan. Dat zijn 38 weken waarin we als provincie naar mijn idee toch een beetje zoekend blijven van, wat vinden we nou? Dat lijkt me erg ongewenst vanuit oogpunt van communicatie. De wolf houdt de gemoederen bezig. Als provincie moeten we leiding nemen. Collega Buiting had het vaak in dit huis over de bedoeling van dingen. Voorzitter, een aarzelende provincie bij een maatschappelijk probleem, dat lijkt ons in ieder geval niet de bedoeling.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw De Widt, D66.

Mevrouw De Widt: Dank u wel. Twee van deze drie moties hebben wij mede ingediend en daar staan we ook nog steeds helemaal achter. De motie over de communicatie, ik was wat verbaasd over de reactie van de gedeputeerde, omdat ik denk eigenlijk dat wat er hier in deze motie is opgeschreven heel erg in lijn ligt met wat de provincie deze afgelopen maanden juist ontzettend goed gedaan heeft. Wij zouden die lijn heel erg graag willen voortzetten. Dus ik zou graag willen dat mevrouw Batteau in haar slotwoord daar nog even op in gehad. Over de derde motie, die over de aanlijnplicht, die zullen wij niet steunen. Wij vinden het prima als er met voorlichting en communicatie daar duidelijkheid over geschapen wordt. Verder moet iedereen dan zelf weten hoe die met zijn hond wil omgaan.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw De Boer, Partij van de Arbeid.

Mevrouw De Boer: Dank u wel, voorzitter. Over de wolf is veel te doen en er is ook veel informatie over te vinden via artikelen, documentaires enzovoorts. Er zijn vele deskundigen, soms wetenschappers, soms ervaringsdeskundigen. Het lijkt erop dat de wolf alleen een goede toekomst in Nederland tegemoet kan gaan als hij schuw blijft voor mensen. Daarnaast heeft hij voldoende rustgebied nodig. Dat hangt ook met elkaar samen, zoals mevrouw Batteau al toelichtte. Onderweg hiernaartoe willen wij geen brokken, veiligheid voorop. Daarom dient Partij van de Arbeid twee van de door de Partij voor de Dieren al toegelichte moties graag mee in. De motie rustgebieden zonering gaat eigenlijk voort op een eerder door onze Staten genomen besluit. Deze motie vraagt dus vooral om bespoediging van het aanwijzen van rustgebieden, omdat de urgentie daarvan door de komst van de wolf groter is geworden. Die rustgebieden kunnen we beter maar vooraf aanwijzen, in plaats van nadat er al een incident heeft plaatsgevonden. Uiteindelijk moet die zonering natuurlijk voor integraal onderdeel uit gaan maken van de nieuwe Omgevingsvisie en het nog te ontwikkelen wolvenbeleid. Het punt is alleen, we moeten nu iets doen en daar kan deze motie bij helpen. Ook de motie Communicatie is samen ook door ons ingediend met de

Partij voor de Dieren. De aanlijnmotie vinden wij ook een beetje discutabel. Een beetje eigen verantwoordelijkheid van de mensen en ligt ook meer misschien op gemeentelijk vlak.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van Elteren, GroenLinks.

Mevrouw Van Elteren: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, heel kort nog even, want ik denk inderdaad dat de motie al goed toegelicht zijn door Partij voor de Dieren en over de wolf hebben we inderdaad ook in de commissie van gedachten kunnen wisselen. Maar op twee voor GroenLinks belangrijke punten uit de commissievergadering komt Partij voor de Dieren nu met moties, dus wij staan er ook positief tegenover. Wij vroegen de gerepeteerde al om nog eens goed te kijken naar de in 2022 aangenomen motie over wild bos in de provincie Utrecht, waarin gevraagd wordt om binnen de uitvoeringsfase van het strategisch bosbeleid ruimte te maken voor plekken waar planten en dieren met rust worden gelaten. De motie van Partij voor de Dieren zien we dan vooral ook als een aansporing om hiermee aan de slag te gaan. Dat mag wat ons betreft ook wel voor half 2025. Het andere punt vanuit de commissie, er was tijdige en goede publieke communicatie over conflictloos samenleven met de wolf. Als we dat goed gezamenlijk met gemeente en TBO's oppakken, dan valt daar wat ons betreft nog wel winst te behalen. De gedeputeerde benadrukte de inzet op educatie over de wolf. Dat vinden we zeer positief. Maar de manier waarop de provincie communiceert, doet er ook toe. Als we dan bijvoorbeeld even over de grens kijken, we hebben natuurlijk net het IPO Congres achter de rug en dan doe je dat nou eenmaal, naar Brabant, dan zie je dat zij daar eigenlijk heel helder communiceren over de rol van de provincie en wat zij willen doen. Een van de eerste dingen die je dan op de site ziet, is, het doel is om samenleven met de wolf in Brabant mogelijk te maken. Gevolgd door een heel duidelijk filmpje, een link naar podcast en wat nog meer. Dan kijk ik toch naar de vrij technische teksten op de site van de provincie Utrecht. Dan denk ik, het is echt even zoeken naar, wat wil de provincie precies en wat is onze insteek daarin? Ik denk dat, als het gaat om heldere communicatie naar onze inwoners, dat we daar echt nog wel een rol in hebben. Dus ik zie dat ook als een aanmoediging om daar inderdaad nog even goed naar te kijken. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Volt, mijnheer De Jong, gaat uw gang.

De heer De Jong: Dank, voorzitter. Laat ik beginnen met te zeggen wat het toch ontzettend fijn is dat Partij voor de Dieren in ons midden is. Dat is toch echt een goed kompas, als het gaat om dit soort onderwerpen. Ik hoor een aantal collega's stellen, voorzitter, dat het een omgekeerde wereld is en dat we de publieke ruimte voor de mens moeten reserveren. Daar zijn we het echt heel erg mee oneens. Alles wat leeft, heeft recht op leven volgens Volt. De natuur is geen object dat we maar blijvend moeten engageren naar onze hand. De leefomgeving die moeten wij samen vormgeven, met mens en dier en plant. Dus ruimte nemen en ruimte geven. Het zal u zijn opgevallen, voorzitter, dat Volt boven een van de drie moties staat. Dat is de motie Geef dieren in het wild rust en ruimte. Daar hebben wij in de gesprekken vooraf vooral benadrukt dat integraliteit voor ons belangrijk was. We zijn heel blij en erkentelijk dat de Partij voor de Dieren dat ook nadrukkelijk in de motie heeft gezet. We moeten kijken naar de beste locaties met de hoogste ecologische waarde, maar inderdaad ook alle andere belangen goed wegende. Daarbij willen wij opmerken dat verbindingen tussen natuurgebieden en op landschapsniveau blijvend aandacht verdienen. Over die motie wil ik tot slot zeggen dat wij ook met het antwoord van gedeputeerde blij zijn, dat daar serieuze aandacht voor is. Wij zullen als Volt dat toetsen op implementatie. Als de gedeputeerde aangeeft dat er een bepaald tijdspad is, dan gaan we ervan uit dat daar kritisch naar is gekeken. Voor ons klonk het ook wat lang, maar wij geloven ook dat dan die tijd nodig is. Maar wij zullen dat wel toets op implementatie in de praktijk en niet zozeer op wat er dan even op papier staat. Dan tot slot staat niet zozeer die motie maar de boodschap over de wolf. Wij denken dat de wolf is gekomen met de boodschap dat wij dezelfde planeet delen en wij moeten dus iets doen met die boodschap allemaal. U kent Volt als een Europese beweging. Wij geloven ook erg dat ook op dit onderwerp Europese afstemming belangrijk is en dat het daar zou moeten beginnen. Als wij het leefgebied van de wolf op Europees niveau samen tekenen en samen beschermen en faciliteren, dan hebben we dat op de beste manier voor de wolf gedaan en op de beste manier voor ons in Europa. Als we daar beginnen, dan komt er een hoop goed. Dank, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Hoek, 50PLUS, gaat uw gang.

Mevrouw Hoek: Dank u, voorzitter. 50PLUS zal geen van deze moties steunen. De angst neemt toe en is eigenlijk niet meer weg te nemen als er niets gebeurt. 50PLUS vindt het eigenlijk belangrijk dat het breder getrokken wordt. Niet alleen de provincie Utrecht, maar het hele land. Dus komen we bij het Rijk en bij Europa gewoon, want het vermenigvuldigt zich iedere keer met de factor vier of vijf. Zo zijn er twee en zo zijn er vier en zo zijn er acht en ga zo maar door. Het laatste wat tot ons is gekomen, vinden wij zeer verontrustend, dat een wolf een pony, ik begrijp dat die op zoek is naar eten en dan komt die een pony tegen, maar die pony loopt wel tegen het erf aan van een agrarisch bedrijf waar ook de kinderen zijn. Wat is de volgende keer? Wij moeten gewoon actie ondernemen om te kijken van, hoe lossen we dat anders op? Ik heb nu ... Ik heb al gedacht eens hoe je het kan doen. Maar goed, daar ga ik het verder niet over hebben. Maar ruimte bieden, dat is echt niet bespreekbaar voor 50PLUS. Zeker ook de recreatiegebieden. Er zijn ook heel veel fietsroutes die gebruikt worden door scholieren dwars door de gebieden van de wolf heen. We moeten er toch niet aan denken als ze een roedel tegenkomen, als ze al niet meegenomen worden door de wolf of aangetast wordt het wolf, ze vallen, ze verongelukken. Het wordt chaos als het zo doorgaat zoals het nu is. Ik had nog een punt. Wat ik wil zeggen over de communicatie, eigenlijk vindt 50PLUS ... Kijk, in het begin toen het begon, een half jaar geleden, het is natuurlijk al langer aan de gang, het is al een aantal jaren aan de gang, maar het is het afgelopen voorjaar geëxplodeerd, ook inderdaad, het wet ook net genoemd, de horeca in de gebieden, pannenkoekenhuis en dergelijke, die leiden vreselijke schade. Maar 50PLUS vindt dat we op dit moment uitstekend geïnformeerd worden, ook door het college. Dus die informatie wordt steeds beter gecoördineerd en het wordt steeds duidelijker en we krijgen steeds meer ruimte om daar ook op te reageren. Dus het communiceren gebeurt gewoon nu. Dat heeft nu een bepaalde vorm gekregen en 50PLUS is daar content mee. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Hoek. Mevrouw Batteau krijgt straks als laatste het woord. Maar ik meen toch een paar vragen nog in de richting van de gedeputeerde te horen. Dus als u het goed vindt, dan geef ik mevrouw Sterk daar nog even kort het woord voor. Mevrouw Sterk is volkomen verrast.

Gedeputeerde Sterk: Een beetje wel, eerlijk gezegd. Want ik was in de nieuwe structuur niet gewend dat ik dan nog vragen zou krijgen.

De voorzitter: Dat klopt. Er is één rechtstreekse vraag aan u gesteld, maar de indiener daarvan is inmiddels weg. Nee, daar loopt hij. Mijnheer Schaddelee vroeg, kan het niet sneller dan Q2 volgend jaar? Volgens mij was dat een concrete vraag.

Gedeputeerde Sterk: Even voor de duidelijkheid, het onderzoek is al afgerond. Dus het is niet dat het onderzoek nog niet klaar is. Alleen in het onderzoek zitten een aantal aanbevelingen. Ik denk dat u net zelf al schetste, de ingewikkeldheid om die aanbevelingen op te lossen, niet zozeer ook vanwege de aard van de ingewikkeldheid, maar ook met wie je dat dan moet oplossen en met wie je daar dan uit moet komen. Daarnaast hebben we ook een aantal, dat vind ik nooit het sterkste argument, maar dat speelt wel, personele onderbezettingen gehad waardoor dat ook een beetje is blijven liggen. Maar ik heb net al naar mijn ambtenaren gemaild, ik wil echt dat wij in Q2 echt met iets komen waarin we kunnen laten zien wat wij willen en hoever we daarmee zijn. Ik hoop dat we dan echt een afgerond stuk hebben. Maar zoals u net ook al aangaf, het is best wel gecompliceerd, maar niettemin moet het wel gebeuren.

De voorzitter: Goed. Dank u wel. Mevrouw Batteau, het laatste woord.

Mevrouw Batteau: Dank u wel, voorzitter. Ik heb geprobeerd alle vragen goed mee te schrijven, maar ik denk dat ik het vanuit de moties ga benaderen. Als ik dan toch een vraag niet heb beantwoord, dan hoor ik dat graag van de collega's.

De voorzitter: Ik wijs u erop dat u twee minuten heeft.

Mevrouw Batteau: Dan houd ik het kort. Dus om te beginnen bij het eerste, eigenlijk de eerste motie over rust en ruimte, daar worden een aantal vragen bijgesteld. Wat is de reikwijdte daarvan? Moeten we dan het hele jachtgebied van de wolf als rustgebied aanwijzen? Nee, dat is een misvatting. Het gaat erom dat er gewoon gebieden zijn waar niet alleen de wolf, maar ook andere dieren, rust hebben. Dus dat ze schuw

kunnen blijven van een mens. Dat ze daarnaast een jachtgebied hebben daarbuiten dat een leefgebied is, dat is dan niet afgesloten voor de mens. Dus dat is even ter verduidelijking. Daarnaast is die integrale afweging uiteraard key. Dat is voor ons vanzelfsprekend, want zo staat het ook opgeschreven in het strategisch bosbeleid, dat we gewoon kijken naar alle functies in de natuur en dat daarbij natuurlijk ook recreatie en niet-natuurfuncties daarin meegenomen worden. Dus voor mij is dat vanzelfsprekend, maar ik zal het nog een keer benadrukken. Uiteraard is dat onderdeel van de afweging die je maakt. Maar tot nu toe hebben we geen rustgebieden, dus laten we beginnen met dat nu wel te realiseren. Nu kunnen mensen in feite overal terecht komen of overal wandelen. Dan tweede motie die ik even nog wil toelichten, dat veilig op pad met je hond. Blij om te horen dat inderdaad GS daarmee bezig is. Maar ik had begrepen dat het om advies gaat, maar dat het dus nu blijkbaar om verplichting gaat. Dus dat is goed om te horen en het is goed om dat dan ook snel in te voeren. Dus op zich zijn wij daar blij mee. Tot slot, de communicatiemotie, daar precies eigenlijk ook wat GroenLinks eigenlijk aanvoert, is dat het echt ... De lijn van dat voortouw nemen als het gaat om incidenten door kunnen trekken en dat er echt ook op meer, laten we zeggen, educatie gericht kan worden. Ik weet ook dat daar budget voor is gereserveerd in het faunabeleid. Dus ik denk dat dat een hele goed vervolg kan zijn van onze communicatiestrategie vanuit de provincie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Batteau, en keurig binnen de tijd. Dus complimenten daarvoor. Dan hebben we deze actualiteitenmoties met elkaar besproken en hebben we de beraadslagingen daarover afgesloten. Morgenavond zullen we daarover stemmen.

11. SV De Utrechtse Klimaataanpak: Naar Netto Nul

De voorzitter: Dan is nu aan de orde agendapunt 11. Het Statenvoorstel, de Utrecht klimaataanpak Naar Netto Nul. Ik wijs u erop dat afgesproken is dat om 20.30 uur de vergadering geschorst wordt. Dus ik kijk even hoever we komen met de eerste termijn, want dat zou misschien een logisch breekpunt zijn om de rest van het debat over dit agendapunt morgen voort te zetten. Een drietal fracties hebben ... Een tweetal, hebben een amendement aangekondigd en één fractie een motie. Ik zal als eerste die fracties het woord geven. Er is een amendement ingediend over klimaatdoelen, niet in de Omgevingsvisie, of nog niet in de Omgevingsvisie, is ingediend door de BBB. Wie mag ik het woord geven? Mevrouw Ghijsels, gaat uw gang.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Voorzitter, dank u wel. Het lijkt ons weinig zinvol om het ambitieuze voorstel ten aanzien van klimaatmitigatie in deze Staten te gaan betwisten. Het is duidelijk dat onze provincie gesteund door een aantal oppositiepartijen op alle fronten voorop wil lopen. Niet alleen bij de transitie van het landelijk gebied of met de energietransitie, maar nu ook bij een brede aanpak van het reduceren van CO₂. Er komt dan ook een zesde klimaattafel De provincie als voorbeeld. De keuze van de BBB in deze context zou anders zijn, vooral ook omdat vooroplopen in een dergelijke omvangrijke transitie ook risico's met zich meebrengt. Immers, stel toch dat windturbines over een jaar of vijf toch achterhaald blijken vanwege milieu- of gezondheidsschade, of dat we zijn ingehaald door nieuwe innovaties, zoals recentelijk het windmolentje de Blade of Blade, I don't know, of anders groene waterstoftoepassingen. Of wat dachten we van de ontwikkeling van energievriendelijke datacenters? Of wie weet door verbeterde inzichten in het causale verband tussen onze wereldwijde temperatuur en door ons beïnvloedbare CO₂ ter plekke. Volgens de BBB is het goed af en toe een stap terug te doen even te analyseren, adem te halen te leren en dan pas door te gaan, zodat je niet verslikt. Desalniettemin hebben wij wel op het Statenvoorstel, tussen aanhalingstekens, slechts één amendement ingediend, maar wel een hele belangrijke. Wij verzoeken GS om het Statenvoorstel aan te passen en het gevraagde besluit om de kaders van de Utrechtse klimaataanpak nog niet mee te nemen in de wijziging van de Omgevingsvisie en dus voorlopig als autonoom beleid voort te zetten. De motivatie daarvoor is als volgt. Reductie van CO₂ is nog veel meer dan stikstof een landoverstijgend of zelfs mondiaal doel. Het probleem is dat reductie door de zeer beperkte bijdrage van de mens op CO₂ per land nauwelijks meetbaar is, laat staan per provincie. En dus is het ook heel lastig te meten hoe effectief beleid is. We kunnen hier CO₂ besparen, maar één vulkaanuitbarsting in Sicilië of een escalerende oorlog in Europa of het Midden-Oosten en het kan de hele besparing tenietdoen. Moeten we daarom niks doen? Nee, dat is niet gezegd. Daar is ook landelijk beleid en wetgeving voor. De BBB vreest echter wel dat, indien we nu al in de Omgevingsvisie de klimaatdoelen opnemen, dat we ons mogelijk op termijn in de voeten schieten voor wat betreft al onze andere

uitdagingen en doelen, zoals geformuleerd in onze programma's. Daarbij mogen we niet negeren dat er een groei van het aantal inwoners van maar liefst 100.000 over de komende 15 jaar wordt verwacht en dat al deze mensen ook een footprint hebben. Ze moeten zich kunnen voortbewegen, ze moeten ergens werken, recreëren en wonen. Er moet huizen gebouwd worden, het ov moet verbeterd worden en qua mobiliteit en qua energieverbruik moeten we al deze groei kunnen absorberen. Het kan en mag niet zo zijn dat vanwege nu nog onbekende of niet-volledige met modellen we onszelf en de provincie voor wat betreft al die andere doelen onbedoeld op slot zetten, dat we klimaatdoelen als een deken over alle andere ambities uitsmeren, terwijl we de langetermijneffecten daarvan onvoldoende kunnen inschatten, dat we straks een AERIUS-modelproblematiek in het kwadraat krijgen. Kortom, we vragen de Statenleden echt goed na te denken, hoe fanatiek een partij dan ook mag zijn met betrekking tot CO₂ of klimaat, of we nu al toestemming zouden moeten geven voor opname in de Omgevingsvisie. Het voorstel ...

De voorzitter: Ogenblikje. Misschien, mevrouw Matser heeft een interruptie. U hebt nog meer interruptanten uitgelokt, dus ... Eerst mevrouw Matser.

Mevrouw Matser: Dank u wel, voorzitter. Ik ben benieuwd, want mevrouw Ghijssels-Kerkhoff heeft het over incomplete meetmodellen. Volgens mij is het heel duidelijk, alle wetenschap wijst ernaar dat we nu actie moeten ondernemen om het klimaat nog enigszins te redden. De aarde is al 1,2 graden opgewarmd. We zien de gevolgen daar al van in Europa. Ik vraag me af welke zekerheid mevrouw Ghijssels-Kerkhoff op doet en welke andere meetmodellen zij nog op wil wachten voordat we die maatregelen gaan treffen. Dank u.

De voorzitter: Mevrouw Ghijssels, gaat uw gang.

Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff: Waar ik op doel natuurlijk, is dat het een mondiaal meetsysteem is. We hebben de CO₂ in de lucht en het effect daarvan op de temperatuur in 0,000 et cetera cijfers betreft en wij helemaal niet ontkennen dat er een causaal verband zit, maar dat de effectiviteit in een provincie gewoon feitelijk door de hoeveelheden 0,00's niet meetbaar is, terwijl we dat effect niet kunnen berekenen, we wel andere doelstellingen daarvoor kunnen of moeten gaan parkeren op het moment dat we dat niet op een goede effectieve manier verrekenen of bewijzen.

De voorzitter: Mevrouw Matser, gaat uw gang.

Mevrouw Matser: Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff, volgens mij is het belangrijk dat alle provincies zich inspannen om deze doelen te halen, want bij elkaar opgeteld kan het ergens toe leiden. Als alle provincies zich nul inspannen om de doel te bereiken, dan zullen we ook niet iets van het klimaat redden. Wederom, de wereld is al 1,2 graden opgewarmd. We zien de gevolgen daarvan in Europa. Er zijn mensen overleden afgelopen maanden aan een storm die erger is geworden door klimaatverandering. We gaan meer van dat soort stormen zien. Als u de gezondheid van de Europese inwoner, van de Nederlandse inwoners serieus neemt en wat zorgen voor de groeiende gemeenschap in Utrecht, dan is ik juist belangrijk om voor het klimaatbeleid maatregelen te nemen.

Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff: Maar ...

De voorzitter: Mevrouw Ghijssels, via de voorzitter. U heeft het woord.

Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff: Excuses.

De voorzitter: Gaat uw gang.

Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff: Als u goed had geluisterd, stellen wij hier niet voor om het klimaatbeleid als zodoende te veranderen of niet goed te keuren. Wat wij voorstellen, is, op het moment dat jij niet weet wat de effectiviteit ervan binnen de provincie is en daarmee ook niet de invloed het heeft op andere doelen, zoals we bijvoorbeeld in het stikstofmodel gezien hebben, maar dat is veel meetbaarder, dus dat je daar heel voorzichtig mee moet zijn. Dat is wat we stellen.

De voorzitter: Dank u wel. GroenLinks heeft nog een eerste termijn. Dus vrouw Matser kan daar ook nog iets inbrengen. Mijnheer De Jong van Volt.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Ik hoor mevrouw Ghijsels-Kerkhoff van de BBB dit stellen en ik wil in eerste instantie wel even zeggen dat ... Ik ben het niet helemaal met u oneens. Er is inderdaad ... Het is niet makkelijk om die effectiviteit, dat goed te meten, u heeft het over een vulkaanuitbarsting, die geef ik u even, het zal inderdaad leiden tot een andere samenstelling. Ik ben wel benieuwd, we kunnen het oneens zijn over wat we moeten doen, maar we kunnen het ook eens zijn over de urgentie. Daar ligt eigenlijk mijn vraag. Ziet u eigenlijk een urgentie dat alle lagen, dus een gemeente, provincie en Rijk en Europa en op mondiaal niveau, dat we daar alles aan doen om de klimaatverandering, de problemen daarvan, het hoofd te bieden? Ziet u de problematiek van overstromingen, hitte et cetera ook en de kosten en de maatschappelijke kosten, of erkent u ook niet die problemen en zegt u, daarom hebben we ook geen maatregelen?

De voorzitter: Mevrouw Ghijsels.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ik erken wel degelijk, en of dat nou exact CO₂ is, maar dat we als mensen er best een zoi van maken op deze aarde en dat we in die zin wel degelijk beleid moeten hebben om spaarzaam met deze aarde om te gaan. Waar ik wel eens moeite mee heb, is, juist omdat we het echt over, ik had dat moeten voorbereiden, maar de 0,000 millimetereffecten bij wijze van spreken ... Wij zijn met alles bezig, met openhaard, en tegelijkertijd lees ik over oorlogen, over wapenindustrieën, over andere zaken, over luchtvaart die niet meetelt en bekruipt mij weleens het gevoel dat we soms wel een beetje hypocriet zijn in waar we wel heel streng op meten en waar niet.

De voorzitter: Goed. Mijnheer De Jong, gaat uw gang.

De heer De Jong: Dank u wel. Goed te horen dat de BBB het wel erkent. Daar ben ik heel blij mee. Ik en ik ben het eigenlijk helemaal met u eens dat die kleine bijdrage niet heel motiverend werkt om daar toch je best voor te blijven doen. Toch denk Volt dat dat heel nodig is. Ik kom op mijn vraag, voorzitter. Tot slot, u had het over doelen. Erkent u ook dat er niet alleen maar doelen kunnen worden gesteld door de provincie, maar dat we ook met het Rijk en binnen Europa Europese afspraken hebben gemaakt, dat daar gewoon harde doelen liggen die we wel zullen moeten halen?

De voorzitter: Mevrouw Ghijsels.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Maar dat erken ik ook. Dus nogmaals, ik sta hier niet te pleiten voor niet het huidige beleid en de doelen en de wetgeving overboord te kieperen. Waar ik voor wil oppassen, is dat we hem, en ik was bijna aan mijn slotzin, als een soort deken over de Omgevingsvisie gooien en dadelijk in de Omgevingsverordening, waardoor we onszelf op slot zetten op een manier die waar die we nu nog niet op een goede manier kunnen bedenken.

De voorzitter: Goed. Mijnheer De Jong is tevreden. Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dank u. Ik wil vooral ingaan op uw motie. De redeneerlijn namelijk kan ik niet volgen. U geeft een aantal punten aan wat u vindt van CO₂, van de rol van Nederland, van de provincie Utrecht daarin. Daar kunnen we over van mening verschillen, maar de uitkomst van uw betoog is, wij willen dat een plan met ruimtelijke implicaties niet wordt meegenomen in de Omgevingsvisie. Dat is een hele rare redenering. Ik kan me wel voorstellen dat u zegt, wij zijn tegen deze klimaataanpak, en dan stemt u tegen. Wij zijn overigens als Partij voor de Dieren ook niet zo enthousiast over deze klimaataanpak. Maar dan stemt u tegen. Maar u kunt toch niet betogen dat een plan dat ruimtelijke implicaties heeft niet wordt meegenomen in de Omgevingsvisie, zoals uw motie stelt?

De voorzitter: Mevrouw Ghijsels.

Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff: Er is totaal geen beeld over hoe die impact op de andere doelen meegenomen wordt in de Omgevingsvisie. Een beleid, dat zien we bijvoorbeeld aan de RES, die kan heel goed autonoom draaien zonder dat dat als een voor ons onbekende modellering of relatie wordt gelegd en een claim op ruimte en op andere doelen die misschien stil komen te liggen. Ik weet gewoon niet waar ik het over heb. Tegelijkertijd vind ik het heel lastig, waarvan wij een beetje hebben gedacht, tel onze knopen, we vinden het heel belangrijk, want we kunnen de wetgeving en de landelijke en Europese doelen toch niet tenietdoen, laten we dan in ieder geval heel voorzichtig zijn met hoe en in welke mate we het in die Omgevingsvisie gaan verwerken. Nogmaals, we willen volgens mij allemaal niet, tenminste, hoop ik, dat er geen woning straks meer gebouwd kan worden of er niet meer in openbaar vervoer geïnvesteerd kan worden omdat onze CO₂ punten op zijn, even flauw gezegd.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: En als u dat vindt, en ik kan uw redenering wat dat betreft volgen, dan stemt u tegen deze klimaataanpak. Maar het is onbestaanbaar dat wij in dit huis een aantal keuzes maken over hoe de ruimte eruit moet komen zien of welke invloed ruimte heeft, ook al zitten daar grote onzekerheden aan. Dat kan ik me voorstellen. Maar ik kan me niet voorstellen dat we dan kiezen van, sommige opgaven, die laten we dan maar even buiten de haakjes en die zetten we niet om in ruimtelijke afspraken. Waarom zou het hiervoor gelden en voor andere punten niet?

De voorzitter: Mevrouw Ghijssels.

Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff: Ik betwist dat beleid, kijkend bijvoorbeeld naar de RES, naar de energietransitie, naar andere wetgeving, dat dat per se in een Omgevingsvisie en -verordening hoeft te staan. Dat is misschien een second best option, omdat ik veronderstel dat dit klimaatvoorstel het gaat halen, dat ik denk, laten we dan met die tweede stap even wat voorzichtiger zijn.

De voorzitter: Dank u wel. U was bijna rond. Gaat uw gang.

Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff: Ik had nog één zin. Het voorstel van de BBB met nog een aantal andere partijen is dan ook om die tweede stap vooralsnog aan te houden, totdat er meer duidelijk is over de consequenties daarvan op onze andere doelen en ambities. Maar volgens mij heb ik dat net al gezegd.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Ghijssels. Dan is nu het woord aan D66, mijnheer Harinck, voor het tweede amendement wat is aangekondigd, Naadloos aansluiten bij Europese klimaatdoeleinden, -doelen, sorry.

De heer Harinck: Voorzitter, de effecten van klimaatverandering zijn steeds meer zichtbaar. We zouden dit stuk origineel voor de zomer bespreken en ook deze zomer hebben we van allerlei van dat soort effecten kunnen zien. Stevige maatregelen zijn nodig, wat D66 betreft, om dit te kunnen aanpakken. De Utrechtse uitstoot heeft een dergelijk karakter dat het ook om een Utrechtse aanpak vraagt. Daarom is deze Utrechtse klimaataanpak een goed idee wat ons betreft. We moeten overgaan op uitvoering om deze aanpak aan te pakken. Hierbij helpt de klimaatcyclus die is voorgesteld, goed monitoren en daarbij bijsturen bij het beleid. Onze doelen opnemen in onze kaders, zoals de Omgevingsvisie, is daarbij essentieel. Ik zou bijna zeggen, als we dat niet zouden doen, dan zou het een vrij tandeloos voorstel zijn. Kortom, goede aanpak. Ik dank de gedeputeerde en ambtenaren ook daarvoor. Wat ons betreft, kan de aanpak net iets scherper, dus daar hebben we een amendement voor geschreven. De provincie Utrecht is natuurlijk slechts een kleine radar, is net ook al gezegd, in het geheel van klimaataanpak wereldwijd. In de Europese Unie wordt gesproken over een doel, tussendoel, voor die stip op de horizon om in 2040 9 procent broeikasreductie te hebben. In de huidige aanpak staat dat we ernaar streven, mocht dat worden aangenomen, dat wij dat dan misschien ook wel gaan doen. Maar wij willen graag heldere taal. Daarom dient D66 een amendement in om een duidelijke keuze te maken. Zodra de EU dit besluit neemt, sluiten wij als provincie Utrecht direct aan. Deze dien ik graag samen in met GroenLinks, PvdA, SP, Volt, 50PLUS. En bedankt voor de samenwerking.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Harinck. U mag even blijven staan, want ik zie in ieder geval één interruptie van mevrouw De Man van de VVD.

Mevrouw De Man: Dank u wel, voorzitter. Als we dan samen dat trapje misschien op moeten, gaan we dan samen ook het trapje af? Er waait een andere wind in Europa. Dat zou ook kunnen betekenen dat er een ander soort wetgeving aankomt. Gaan we dan ook met zijn allen het trapje af?

De voorzitter: Mijnheer Harinck.

De heer Harinck: Dat staat niet in mijn amendementen, mevrouw De Man. Dus, nee, zou ik zeggen.

De voorzitter: Voldoende? Mijnheer Travaille, gaat uw gang.

Mevrouw Travaille: Dank u. Uw betoog, helder. U bent enthousiast over deze aanpak. U zegt, het kan misschien net ietsjes scherper. Wat Partij voor de Dieren betreft, staat er nauwelijks een maatregel in die ook maar leidt tot enige vermindering van CO₂-uitstoot. Kunt u nou eens drie concrete maatregelen noemen die daadwerkelijk leiden tot CO₂-uitstoot in dit plan van aanpak?

De voorzitter: Mijnheer Harinck.

De heer Harinck: Daar ga ik me niet toe laten verleiden. Kijk, deze aanpak gaat natuurlijk over hoe wij het beleid, wat in alle andere kaders, zoals die Omgevingsvisie, landt, hoe wij dat gaan monitoren en daarna gaan bijsturen. Dat is waar dit stuk voor is bedoeld, niet om allemaal concrete maatregelen op te sommen.

De voorzitter: Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Is dat ook niet net de kern, als u zegt, het kan net een tandje scherper. Het is een monitoring, bewustwording. We gaan niet echt iets doen.

De voorzitter: Mijnheer Harinck, gaat uw gang.

De heer Harinck: Ik denk dat we van alles gaan doen en dat staat in enorm veel plannen. We hebben het net over de RES gehad, ook dat is CO₂-mitigatie. Dus volgens mij gaan we van alles doen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is nu het woord aan de heer Van Breukelen, Forum voor Democratie, om zijn motie toe te lichten, Naar Netto Nul Euro. Gaat uw gang.

De heer Van Breukelen: Voorzitter, de kern van deze aanpak is gebaseerd op de gedachte dat we de opwarming van de aarde kunnen tegenhouden door drastisch CO₂-uitstoot te verminderen. Dat uitgangspunt is inmiddels al wetenschappelijk weerlegd. Het zijn dan ook de cijfers van onze eigen ministeries dat we met alle maatregelen in Nederland 0,000036 graad verschil kunnen maken. De nulletjes zijn lastig te lezen, want het zijn er zoveel. Dan hebben we het inderdaad over Nederland in zijn totaal, laat staan het verwaarloosbare verschil dat wij in Utrecht kunnen maken. De illusie dat wij met deze maatregelen de wereldwijde temperatuurstijging kunnen stoppen, is simpelweg luchtfietserij. In Utrecht hebben we ook al meerdere consequenties van dit beleid gezien, gigantische problemen met netcongestie, maar daar heb ik inmiddels ook al een bijdrage of drie aan gewijd. Zal ik omwille van de tijd niet herhalen. Maar wat wel belangrijk is om te noemen, is enigszins nieuwe informatie. Uit onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen is gebleken dat de gehele Europese aanpak, de Europese Green New Deal, emissies buiten de EU omhoog drijft, omdat de productie van voedsel en industrie in Europa schoner is dan buiten Europa. Als Utrecht zijn we ook een van de meest kennisrijke gebieden van Europa, dus met relatief strikte richtlijnen betreffende uitstoot en hoge milieunormen. We verplaatsen dus eigenlijk de problematiek als het ware en maken het uiteindelijk, zoals u het duidt, wereldwijd erger. Terwijl we onze industrie maar kapotmaken met deze aanpak, groeit uitstoot elders. Het blindstaren op reductiemaatregelen gaat dus gewoon simpelweg nooit zin hebben. Kortom, voorzitter, de garde realiteit is dat deze klimaataanpak leidt tot meer kosten, energiearmoede, netcongestie, een verlies van industrie

en zelfs ook nog hogere emissies elders. Zelfs als u het hele lopende klimaatverhaal al steunt, is het niet verstandig om blind te staren op CO₂-neutraliteit. Dat alleen al zou eigenlijk voldoende moeten zijn om dit Statenvoorstel en van de gehele aanpak af te zien, maar daarom hebben we ook de motie Naar Netto Nul Euro ingediend. Zonder de pretentie te hebben dat deze het zal halen, maar het dictum is, per direct stoppen met de Utrechtse klimaataanpak en de kosten of de uitgaven hiervoor naar netto nul euro te brengen. Dank u wel. Ik zie een interruptie.

De voorzitter: Die zie ik ook. Mijnheer De Jong van Volt.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat ik ruzie krijg met mijn fractie, want ik geloof dat wij hadden afgesproken hier niet op in te gaan. Maar, voorzitter, staat u mij toe, want er staat namelijk wel één zin in deze motie die wat mij betreft heel veel ... Die echt klopt. Er staat namelijk dat de aarde prima zelf kan compenseren. Dat denk ik ook. Dus mijn vraag is, voorzitter, wat denkt de heer Van Breukelen te zeggen tegen al die mensen die leiden onder klimaatverandering, tegen al die hoge kosten, tegen al die huizen, tegen al die natuurgebieden, tegen alle schade van de klimaatverandering? Als dat het compenseren van de aarde zelf is, moeten wij dan alles maar laten gebeuren, of kunnen wij als mens wellicht daar wat aan doen?

De voorzitter: Mijnheer Van Breukelen.

De heer Van Breukelen: Dank u wel, voorzitter. Ik zou tegen deze mensen zeggen dat eigenlijk het verhaal zoals het lopend verteld wordt niet klopt. Er is simpelweg altijd op aarde een klimaatverandering aan de gang. Dit is natuurlijk ook inderdaad logischerwijs onomstreden in om en nabij 1750 zaten we in een kleine ijstijd. Nu zijn de temperaturen weer aan het stijgen. Dat is onderdeel van het natuurlijk leven op aarde. Dat is helaas zo.

De voorzitter: Goed. Mijnheer De Jong nog behoefte.

De heer De Jong: Een hoop. Maar ik weet dat ik me moet beperken. Dus, voorzitter, dat was volgens mij geen antwoord. Dus u zegt, het hoort erbij, het hoort bij het leven. Dus wij hoeven als mens ons niet in te spannen om te voorkomen dat er minder mensen doodgaan, dat er minder gezondheidsschade is, dat er minder schade is aan onze leefomgeving? Dat dat is uw boodschap, begrijp ik dat goed?

De voorzitter: Mijnheer Van Breukelen.

De heer Van Breukelen: Dank u wel, voorzitter. Als mens moeten wij inderdaad altijd ons inspannen om minder doden te creëren, maar ik zeg alleen dat dit niet de methode is daartoe. Dus nee, inderdaad, we moeten als mensen voor elkaar zorgen. Maar dit sluit er niet op aan.

De voorzitter: Goed. Dank u wel. Ik zie mijnheer Vermaat van de SGP. Gaat uw gang, mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, dank u wel. Even een praktische vraag. U roept in uw motie op om met de klimaataanpak te stoppen. Maar stel dat het Statenvoorstel wordt verworpen, trekt u die motie dan in, of wat gebeurt er dan?

De voorzitter: Mijnheer Van Breukelen.

De heer Van Breukelen: Voorzitter, dan zal ik de motie in principe niet terugtrekken, omdat de motie wat meer omvat dan dit enkele Statenvoorstel, maar dit Statenvoorstel sluit er wel heel goed bij aan.

De voorzitter: Goed. Voldoende, mijnheer Vermaat? Dank u wel, mijnheer Van Breukelen. Dames en heren, dan is het nu 20.30 uur. Ik kijk even naar de plaatsvervangend voorzitter van uw Staten en er is een afspraak gemaakt dat ik om 20.30 uur de vergadering zal schorsen. Dus dat wil ik doen. Enigszins onbevredigend, dat begrijp ik ook maar al te goed, dat het debat nog niet kan worden afgerond. Dan

morgenavond om 19.00 uur gaan wij door met het debat en dan krijgen de andere fracties in eerste termijn de gelegenheid om inbreng te leveren. Ik schors de vergadering.

De plaatsvervangend voorzitter: Dames en heren. Dames en heren, als ik nog heel even stilte in de zal mag, want anders gaat het niet helemaal zoals ik het graag wil. Ik heb namelijk de ongezellige taak om nu te verzoeken dat alle mensen die geen Statenlid zijn de zaal verlaten, want we gaan een besloten agendapunt met elkaar bespreken. Dat zal ongeveer een halfuurtje duren. De Statenleden zelf kunnen nog even van de gelegenheid gebruik maken om een toilet te bezoeken. Over vijf minuten gaan we dan weer verder met deze vergadering.